

TA'LIM JARAYONIDA PEDAGOGIK MENEJMENT VA TIL O'RGATISHDA SUN'IY INTELEKT TEXNLOGIYALARINING O'RNI

Uralova Gulmira Salim qizi ¹

¹ Jizzax davlat pedagogika universiteti talabasi
Elektron manzil: urolvagulmira4@gmail.com

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 16.01.2025

Revised: 17.01.2025

Accepted: 18.01.2025

KALIT SO'ZLAR:

Pedagogik menejment, sun'iy intellekt texnologiyalari, til o'rgatish metodikasi, raqamli ta'lim, personalizatsiya, interaktiv o'quv muhit, zamonaviy ta'lim tizimi, o'quv jarayonini boshqarish

Ushbu maqolada pedagogik menejmentning ta'limda axborot texnologiyalari bilan integratsiyasi, sun'iy intellekt vositalari orqali til o'rgatishning afzalliklari va istiqbollari tahlil qilinadi. Ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonini raqamlashtirish va o'quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirishda sun'iy intellektning innovatsion yondashuvlari ta'kidlanadi.

KIRISH. Zamonaviy dunyoda ta'lim sifati va samaradorligini oshirish insoniyat oldidagi eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bu jarayonda innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'quv jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Pedagogik menejment va sun'iy intellekt texnologiyalari integratsiyasi ta'lim tizimini raqamlashtirish, resurslardan samarali foydalanish va o'quvchilarning shaxsiy ehtiyojlarini qondirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Ayniqsa, til o'rgatishda SI asosidagi vositalar ta'limni shaxsga yo'naltirishga yordam bermoqda. Ushbu maqolada pedagogik menejment va SI texnologiyalarining o'zaro bog'liqligi, ularning ta'lim va til o'rgatishdagi roli hamda istiqbollari keng muhokama qilinadi.

Pedagogik menejment – ta'lim jarayonini muvaffaqiyatli amalga oshirish va samaradorligini oshirish uchun rejalashtirish, tashkil qilish, nazorat qilish va baholash jarayonlarini qamrab oluvchi tizimdir. U ta'lim muassasalarini boshqarish va

rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Quyida zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik menejmentning asosiy yo'nalishlari va ularning vazifalari batafsil bayon etiladi:

Ta'lim tizimining samarali ishlashi uchun mavjud resurslarni optimal boshqarish muhimdir. Resurslarni boshqarish ta'lim muassasalarida texnologik, moliyaviy va inson resurslarini maqsadli va samarali taqsimlashni o'z ichiga oladi.

Texnologik resurslar: Ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali o'quv jarayonini raqamlashtirish. Masalan, elektron ta'lim platformalari, virtual laboratoriyalar va masofaviy o'qitish vositalaridan foydalanish.

Moliyaviy resurslar: Byudjet mablag'larini oqilona taqsimlash, texnik jihozlarni yangilash va yangi o'quv dasturlarini ishlab chiqishga mablag' ajratish.

Inson resurslari: O'qituvchilarning malakasini oshirish, ularni rag'batlantirish tizimini takomillashtirish va o'quvchilar ehtiyojlariga mos holda yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etish.

O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida muloqotni tashkil etish: O'quv jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning sifatiga bog'liq. Samarali muloqot quyidagi omillar orqali ta'minlanadi:

Kommunikatsiya vositalaridan foydalanish: Elektron pochta, messendjerlar va maxsus ta'lim platformalari yordamida tezkor aloqa o'rnatish.

Interaktiv darslarni tashkil qilish: Darslarni muhokama, guruh ishlari va debatlar orqali interaktiv tarzda o'tkazish.

Ota-onalar bilan aloqa: O'qituvchi va ota-onalar o'rtasidagi doimiy muloqotni tashkil qilish orqali o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatlarini kuzatish.

Feedback tizimi: O'qituvchilardan o'quvchilar uchun fikr-mulohaza berish va ularning fikrlarini tinglash tizimini yo'lga qo'yish.

Raqamli ta'lim muhitini yaratish: Zamonaviy ta'lim jarayoni uchun raqamli muhitni shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon ta'limning global miqyosda raqobatbardoshligini oshiradi.

Interaktiv ta'lim vositalarini joriy qilish: Elektron darsliklar, o'quv dasturlari va ta'limga yo'naltirilgan mobil ilovalarni yaratish.

Masofaviy ta'lim platformalari: O'quvchilarga geografik joylashuvdan qat'i nazar bilim olish imkoniyatini beruvchi tizimlarni tashkil qilish.

Virtual va qo'shma reallik (AR/VR): Virtual muhitda amaliy mashg'ulotlar, tajribalar va boshqa o'quv faoliyatlarini tashkil qilish orqali o'quvchilarning ishtirokini oshirish.

Bulutli texnologiyalar: Ma'lumotlarni saqlash, ulardan foydalanish va o'quv resurslarini ulash imkoniyatini yaratish.

Sun'iy intellekt texnologiyalari va ularning ta'limdagi afzalliklari Personalizatsiya: Sun'iy intellekt o'quvchilarning bilim darajasi, o'rganish uslubi va ehtiyojlariga mos ta'lim materiallarini taklif qiladi. Har bir o'quvchining qiziqishlariga mos mashg'ulotlarni tanlash imkonini beradi. O'quvchilar uchun maxsus tavsiyalar yaratish va o'quv dasturini individualizatsiyalash imkoniyatini taqdim etadi. O'quvchining zaif tomonlarini aniqlab, ularni mustahkamlashga yordam beradi.

Interaktiv ta'lim

Sun'iy intellekt vositalari o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga xizmat qiladi:

Chatbotlar: O'quvchilar bilan suhbat orqali ularga savollarga javob berish yoki mashq qilish imkonini yaratadi.

Ovozli yordamchilar: Talaffuz va tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Gamifikatsiya: Ta'lim jarayonini o'yin elementlari bilan boyitib, o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. Avtomatlashtirilgan baholash tizimlari

Sun'iy intellekt yordamida baholash tizimlari yanada samarali va adolatli bo'ladi: Testlarni avtomatik baholash va natijalarni tezkor tahlil qilish imkonini beradi.

Nazorat ishlarini avtomatik ravishda tekshirish orqali o'qituvchilarning vaqtini tejaydi: Har bir o'quvchining natijalariga asoslangan individual tahlillarni taqdim etadi. Doimiy o'rganish imkoniyati

Sun'iy intellekt asosidagi platformalar o'quvchilarga ta'lim jarayonini davom ettirishda keng imkoniyatlar yaratadi:

Moslashuvchanlik: O'quvchilar istalgan vaqtda va joyda ta'lim olishlari mumkin.

Keng qamrov: Turli mavzular va fanlar bo'yicha resurslarga kirish imkoniyatini beradi.

Onlayn qo'llab-quvvatlash: Real vaqt rejimida savollarga javob olish yoki yordam olishni ta'minlaydi.

Resurslarni boshqarish, samarali muloqot, raqamli ta'lim muhiti va sun'iy intellekt texnologiyalarining integratsiyasi zamonaviy ta'lim tizimini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ta'lim jarayonini interaktiv va personalizatsiyalangan qilish orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning bilim olish jarayonini soddalashtirish mumkin. Shu bilan birga, texnologiyalar yordamida ta'lim sifatini oshirish nafaqat o'quvchilar, balki jamiyatning umumiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Avtomatlashtirilgan baholash tizimlari

Sun'iy intellekt yordamida baholash tizimlari yanada samarali va adolatli bo'ladi: Testlarni avtomatik baholash va natijalarni tezkor tahlil qilish imkonini beradi. Nazorat ishlarini avtomatik ravishda tekshirish orqali o'qituvchilarning vaqtini tejaydi.

Har bir o'quvchining natijalariga asoslangan individual tahlillarni taqdim etadi.

Doimiy o'rganish imkoniyati

Sun'iy intellekt asosidagi platformalar o'quvchilarga ta'lim jarayonini davom ettirishda keng imkoniyatlar yaratadi:

Moslashuvchanlik: O'quvchilar istalgan vaqtda va joyda ta'lim olishlari mumkin.

Keng qamrov: Turli mavzular va fanlar bo'yicha resurslarga kirish imkoniyatini beradi.

Onlayn qo'llab-quvvatlash: Real vaqt rejimida savollarga javob olish yoki yordam olishni ta'minlaydi.

Til o'rgatish jarayonida sun'iy intellekt quyidagi sohalarda samaradorlikni oshiradi:

Nutqni tanish va tahlil qilish: SI o'quvchilarning talaffuz va nutq uslubini avtomatik aniqlab, ularni to'g'rilash bo'yicha tavsiyalar beradi.

Onlayn platformalar va ilovalar: Duolingo, Babbel kabi platformalar o'quvchilarga mustaqil ravishda til o'rganish imkonini beradi.

Virtual o'qituvchilar: Sun'iy intellekt asosidagi o'qituvchi tizimlari o'quvchilarga real vaqt rejimida yordam ko'rsatadi.

Muloqotni rivojlantirish: Chatbotlar va dialog modullari yordamida o'quvchilar chet tilida muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Sun'iy intellekt va pedagogik menejment integratsiyasi istiqbollari

Sun'iy intellekt va pedagogik menejmentning birlashishi ta'lim sohasida quyidagi istiqbollarni taqdim etadi:

Ta'lim jarayonini yanada optimallashtirish va individual yondashuvni rivojlantirish.

Til o'rganish metodikalarini takomillashtirish orqali o'quvchilar qobiliyatlarini kengaytirish.

Ta'lim resurslarini yanada samarali boshqarish.

Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish pedagogik menejmentning samaradorligini oshiradi va o'quv jarayonini yanada takomillashtiradi. Ayniqsa, til o'rganish sohasida SI texnologiyalari yangi imkoniyatlar ochib beradi. Ushbu jarayonni rivojlantirish nafaqat ta'lim tizimining, balki jamiyatning umumiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullaeva N. "Pedagogik menejment va ta'lim jarayonini boshqarishning innovatsion yondashuvlari". – Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti, 2022.
2. Rahmonov J. "Raqqamli ta'lim va zamonaviy pedagogik texnologiyalar". – Toshkent: Fan va Texnologiya, 2021.
3. Soliyeva D. "Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi roli". – Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti, 2020.
4. UNESCO. "Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities". – Paris: UNESCO Publishing, 2019.
5. Anderson, J. "The Role of Artificial Intelligence in Personalized Education". – Educational Technology Research and Development, Vol. 68, No. 4, 2020.
6. Kaplan, A., & Haenlein, M. "Rethinking Education in the Age of Artificial Intelligence". – Business Horizons, 2019.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori. "Raqqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni joriy etish to'g'risida". – Toshkent: Qonun hujjatlari to'plami, 2023.
8. Bukhari, S. "Management of Educational Resources in Modern Schools". – International Journal of Educational Leadership, Vol. 12, No. 3, 2021.
9. Yuldoshev A., Karimov S. "Pedagogik menejmentda samaradorlik va uning indikatorlari". – O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi nashriyoti, 2021.
10. Heidari, S. "The Impact of Artificial Intelligence on Language Learning". – Journal of Applied Linguistics, Vol. 14, No. 2, 2020.